

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRAVA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM

(Continuació)

És al seu camerino on l'artista es troba més ambientat, se sent més important, més ell mateix; on, dintre del que cap, pot realitzar-se, com diem avui. I exhibir el seu camerino amb la mateixa satisfacció, un si és no és petulant, puèril i pavera, tot d'una peça, amb què el ciutadà vulgar —volem dir “no artista”— exhibeix, si pot, el seu Mercedes descapotable darrer model...

Però, alto!, que aquesta mateixa ostentació es convertiria automàticament en vil oprobri si algú gosava de canviar el número u de la porta per un tretze, posem per cas.

I a la recíproca, amics i coneguts de l'artista que, quan aquest no treballa el desconeixen i que si està malalt es guarden com d'escaldar-se de fer-li una visita, quan està en plena temporada d'èxit i de manera més destacada en nits d'estrena —les nits d'estrena són nits de “vals”, de bons auguris i de treure faves d'olla— ells són els primers a fer cua a la porta de l'escenari, just al primer entreacte... En efecte, la màgia de l'escenari produeix en l'artista com un atractiu del que l'espectador no pot sostreure's i que desemboca en un afany de sentir-se prop d'ell, de veure'l i tocar-lo, amb una subconscient i vanitosa esperança d'emportar-se'n cap a casa alguna de les seves resplendors...

Agulló era així mateix assidu concurrent als dos primers números

dels camerinos de l'avui desaparegut Teatre El Dorado, així com al despatx del seu empresari, que ho era Joan Molas i Casas, amb el qual l'unia de temps una bona i sincera amistat. El senyor Molas, lletraferit com Agulló, col·laborava com ell en diverses publicacions literàries i fou també redactor del periòdic “La Jornada”.

Publicà per al teatre com una dotzena llarga d'obretes còmiques i una mena d'opereta o revista titulada “De la terra al sol”. També s'especialitzà en un gènere de paròdia, que es representava en el mateix “El Dorado”, presentant un gènere difícilment classificable, i que ell agrupà amb el títol “Quaderns satírics dels fets de l'any”, de tipus còmic, arrevistat i musicat i presentat amb el nom de “Portafolios de El Dorado”.

També mantingué bones relacions amb l'actor, autor i empresari Teixidor i Elies, que ja havia mantingut relacions amb Agulló i Calzada, durant els dos o tres anys (1901-03?) que residí a l'Argentina, d'on passà després a Barcelona. I tampoc no podia faltar entre els seus contertulius el que, durant una colla d'anys, fou eficaç i exemplar empresari del Romea, el senyor Josep Canals, que morí al front del seu negoci, a Barcelona, el 1935.

VIII

“LOS PUBLICHS I FLORALS JOCHS”

Si diem que els Jocs Florals omplien pràcticament tota la vida de Ferran Agulló, no direm cap atzagaiada. Encara li faltaven uns mesos per fer els disset anys que ja va obtenir un guardó en uns Jocs Florals. Això va ser a Sabadell el 1880. I cinquanta-tres anys després, sortint al pas, des de les planes de “La Veu” als qui, seguint la moda, es movaven, sense gràcia, dels Jocs, deia: “Cal que encara durin (els Jocs) molt de temps...”.

El primer diumenge de maig del 1883 —encara li faltaven mesos per complir els vint anys— li era concedit un segon accèssit a la Flor Natural als Jocs Florals de debò, els de Barcelona, dels quals justament aquell any hom celebrava el vint-i-cinquè aniversari.

La composició premiada, que duia per títol “Abandonada”, en un dels seus bons moments fa així:

I tu, barqueta mia,
joia del mar en temps
de benaurança,
solitària avui dia
sobre la platja, et mata
l'enyorança!”.

Agulló, doncs, entrà als Jocs Florals per la porta que dona al mar, com no en podia ser d'altre.

Des del 1958, any de la seva restauració, els Jocs Florals se n'han vist de verdes i de madures; han conegut les més fulgurants resplendors i han hagut d'escollir els d'actes més punyents i despreciatius...

Si volguéssim entendre

per popular allò que interessa tot-hom, i amb preferència la massa, hauríem de confessar, mal que ens pesi, que els Jocs Florals no són ni han estat mai populars. Ara, si volem entendre per popularitat un interès per part dels literats —tota vegada que es tracta d'una justa literària—, llavors sí que podem dir-ho ben alt: foren més que populars, ja que l'interès depassà de bon tros la par-

El somatent de Girona.

El personatge “L'AVI”, de l'obra de Ferran Agulló “El Somatent de Girona” (1895).
(Dibuix d'Antoni Roca)

cel·la literària per a endinsar-se, senyorejant-hi, en la política.

No cal sinó llegir les cròniques de l'època per a comprendre que la celebració dels Jocs constituïa, cada primer diumenge de maig de cada any, un veritable esdeveniment literari que, al mateix temps, ho era polític i social.

Tots o quasi tots els noms gloriosos amb què compta el nostre país, poetes o prosistes, han estat batejats en les aigües dels Jocs Florals de Barcelona. I el mateix podríem dir de les personalitats rellevants, en un o altre aspecte, que s'han relacionat amb Catalunya. No cal remarcar que els volums amb la memòria dels Jocs, on hi consten els discursos del mantenidor, del secretari i del president i on hi van publicats els treballs premiats, amb la corresponent crítica, són avui d'inxcusable consulta per tot aquell que vulgui tenir una idea passablement clara de la història d'aquest període.

Mirats amb perspectiva d'avui, els Jocs Florals els veiem, irremeiablement, com aquell qui contempla un museu de figures de cera: la realitat més frapant vista a través d'un tel de fredor i de mort... Ocorre, però, que alguns dels personatges que protagonitzaren els Jocs Florals, si els treiem del seu ambient florallesc i intentem de jutjar-los només que com a polítics o com a literats, veiem que les distàncies s'escurcen i els personatges prenen vida immediatament.

El mateix Ferran Agulló no és pas una excepció i per això, emmarcat en l'escena general dels Jocs Florals, ens resulta francament encarcerat i amb olot de naftalè. I això no ha d'estranyar-nos si ens aturem a pensar que, si bé el 1933, que fou l'any de la seva mort, se sentia encara vinculat amb cos i ànima als Jocs Florals, el que hom recorda d'ell són només els anys del seu mestratge en gai saber, aconseguit després d'haver guanyat els tres guardons ordinàries preceptius, mestratge que s'elaborà, doncs, entre el 1883 i el 1893 en què fou proclamat.

Les fotografies de personatges d'aquells anys, en contemplar-les, ens donen una estampa inesborrable de postures poc naturals i d'una seriositat constant i estereotipada,

IX

EL CANT DEL PI

El degà dels novel·listes catalans (avui ja traspassat), Joan Oller i Rabassa, en la festa de la restauració dels Jocs (1971), deia en la seva memòria de secretari, llegida pel poeta alcoià Joan Valls Jordà:

“...Tanmateix seria un manament als meus deures de secretari, callar-me que durant la llarga simbiosi o letargia, cada any, a partir del 1940, el primer diumenge de maig com avui, els mestres en gai saber i els components del Consell Directiu ens hem recordat dels Jocs i els hem dedicat un homenatge privat (...) sense jurat ni premis ni reina. Tot es reduïa als discursos dels qui actuaven de president, mantenidor forà i secretari... (...) En nota a part és esmentada una norantena de personalitats catalanes que han intervingut als homenatges aportant-hi treballs. La majoria dels discursos i memòries els té arxivats, en espera de publicació, el

estampa que és perfectament aplicable, per analogia, a tot el que es refereix als Jocs Florals. I, més encara que les fotografies, contribueix a proporcionar aquest arcaïtzant als homes d'aquells anys, l'anarquia imperant en la corresponent literatura, quant a gramàtica en general i, de manera molt més aplanadora per més visible a simple vista —amb els ulls d'avui— quant a l'ortografia.

L'home d'avui que ha pogut viure les dues èpoques —abans i després de la nostra guerra— s'ha vist empès a canviar molt i de pressa. La transmutació del món en general, tot i que ja sabem que en qualsevol instant de la història és constant, ha estat d'una rapidesa inusitada. Es per això que, quan serà l'hora de parlar de l'Agulló poeta, serà millor de fer-ho desmarcant-lo prèviament de tota prosopopeia —de totes les flors de paper o de plàstic— floralesca.

Per a poder parlar de l'Agulló mestre en gai saber, cal de primer situar-se i conèixer una mica el camí i l'origen de la darrera represa dels Jocs Florals de Barcelona, esdevinguda el primer diumenge de maig (segons la més pura tradició) del 1971. No hem de perdre de vista que després de l'incís que va del 1936 al 1971 —que ja és història— tenim de nou Jocs Florals, però són una altra època, una altra gent, encara que una mateixa Història amb majúscula: la mateixa Història que va forjar l'esperit, rebel i romàntic alhora, de Ferran Agulló i de tants d'altres que el precediren i de tants d'altres que el seguiran.

La cosa va anar així. Durant el període silenciós, un bon dia es presentaren al despatx del senyor alcalde de Barcelona, que ho era el senyor Porcioles, Joan Oller i Rabassa, com a secretari del Consistori dels Jocs Florals de Barcelona, amb Josep Maria de Segarra, com a membre del mateix Consistori i tots dos acompanyats d'un notari del Col·legi de la ciutat. L'objecte de la visita consistia a reivindicar el dret, no prescrit, de celebrar la Festa dels Jocs.

Val a dir que les coses no són generalment tan planeres com voldríem que fossin ni tampoc tan complicades com alguns ens voldrien fer creure. La resposta a la formal petició fou un socorregut silenci administratiu...

Cuitem a dir, però, que durant els anys de pausa aparent i sota la batuta, principalment, del poeta Felip Graugés, cada any, el primer diumenge de maig, amb tràngol o amb bonança, es van anar celebrant els Jocs Florals. L'esforç i en tot cas el mèrit que una actitud semblant pugui tenir, no creiem que pugui valorar-se realment fins passat un temps raonable.

nostre estimat mestre en gai saber Felip Graugés”.

Destaquem també que durant una bona part del període postbèl·lic i encara en l'actualitat, es vénen celebrant els Jocs Florals “de la Llengua Catalana”, sempre fora de Catalunya i amb nombrosos i ben dotats premis, essent així que des de 1971 els dos Jocs, cadascun amb les seves pròpies característiques, conviuen —almenys des del punt de vista de l'espectador neutral, que és el nostre— pacíficament, que és el nostre —nosaltres no sabríem veure-hi cap motiu d'interferència que fos vàlid. Però fins i tot admetent que pugui existir un petit carè competitiu en aquesta dualitat, més que produïda, provocada per determinades circumstàncies ben alienes a la voluntat dels “contendents”, la competència honorada i ben entesa hauria de resultar beneficiosa per a tots.

(Continuarà)